

Statsminister Jens Stoltenberg

Vår dato 5. mars 2009
Deres dato -
Vår referanse 195906-10
Deres referanse -

Den økonomiske politikken

Næringslivets Hovedorganisasjon vil med dette legge frem sine vurderinger av den økonomiske situasjonen og de utfordringer norsk økonomi står overfor som innspill til Regjeringens arbeid med statsbudsjettet for 2010.

NHO mener at nøkkelen på å komme ut av den globale økonomiske krisen er vekst i næringslivet. I den løpende økonomiske politikken legger NHO vekt på følgende:

- Konjunktursituasjonen og situasjonen i finans- og kredittmarkedene må følges nøye, og det må være høy beredskap for å sette inn nye tiltak dersom den vedtatte ikke har tilstrekkelig virkning.
- Den kortsiktige politikken for krisehåndtering må bygge opp under en langsiktig og offensiv verdiskapingspolitikk basert på økt produktivitet, omstilling og nyskaping.

Norsk økonomi i en meget utfordrende situasjon: Risiko for tap av arbeidsplasser, kompetanse og teknisk-industrielle miljøer

Den kraftige internasjonale nedgangskonjunktoren har endret karakter og alvorlighetsgrad gjennom de siste månedene, og har nå med full tyngde slått inn i norsk økonomi. Norge står overfor en situasjon der vi for første gang siden bankkrisen i 1989 vil oppleve en nedgang i bruttonasjonalprodukt, og der vi i hvert fall gjennom 2009 må påregne fallende investeringer, stagnerende forbruk og økende arbeidsledighet. Kontrasten til fem år med oppgangskonjunktur blir dramatisk.

Veksten i internasjonal økonomi ser ut til å bli svært svak i 2009 og inn i 2010. Dette innebærer store utfordringer for mange norske bedrifter. I tillegg kommer vanskelighetene i kredittmarkedet. Usikkerheten om den økonomiske utviklingen og vanskeligere tilgang på kreditt tilsier at bedriftene vil ta samlet investeringsvolum ned på et lavt nivå. Også boligbyggingen faller kraftig, selv om rentefallet bremser nedgangen noe. Eneste lyspunkt er at investeringer på sokkelen ser ut til å holde seg på et høyt nivå gjennom 2009. Den lave oljeprisen har ført til at en rekke prosjekter på norsk sokkel er stoppet, reversert eller utsatt. Konsekvensen av dette er et lavere investeringsnivå i 2010 som vil bli forsterket dersom den lave oljeprisen vedvarer.

Styrken på nedturen i norsk økonomi vil også i stor grad avhenge av den videre utviklingen i husholdningenes kjøp av varer og tjenester. Økt bekymring om situasjonen på arbeidsmarkedet og for den økonomiske utviklingen har gjort forbrukerne mer forsiktige.

Langt lavere renter og fallende energipriser vil på den annen side bidra til at kjøpkraften øker kraftig i 2009, selv om lønnsstilleggene blir moderate og sysselsettingen faller.

De raske endringene i økonomien gjør det svært vanskelig å forutse krisens videre forløp. Usikkerheten er en betydelig utfordring i seg selv. NHO og tilsluttede landsforeninger har, siden statsbudsjettet for 2009 ble lagt frem, skissert det utviklingsforløp som krisen nå følger og presentert forslag til tiltak som er effektive for å møte krisen på kort sikt. Samtidig peker tiltakene fremover ved å stimulere til nødvendig omstilling og nyskaping i næringslivet.

Nøkkelen til å komme ut av krisen ligger i å få næringslivet i gang igjen, ikke i varig ekspansjon av offentlig sektor. På lang sikt må ikke de offentlige utgiftene vokse raskere enn bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge. Når den økonomiske krisen er over, blir det derfor viktig at handlingsregelen igjen følges, både når det gjelder omfanget av innfasing av "oljepenger" og ved at tiltak som øker økonomiens langsiktige vekstevne prioriteres.

Krisehåndtering på kort sikt: Høy beredskap nødvendig

NHO vil fremheve to forhold som vi mener er avgjørende i den videre håndteringen av krisen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2009 og arbeidet med statsbudsjettet for 2010.

For det første tilsier konjunktursituasjonen at det må være en høy beredskap for å stimulere innenlandsk etterspørsel, slik at norsk næringsliv kan få nødvendig drahjelp fra hjemmemarkedet. Dersom reduksjonen i rentenivået og de vedtatte økningene i offentlige utgifter ikke er tilstrekkelig til å holde innenlandsk etterspørsel på et tilfredsstillende nivå, vil det bli nødvendig å ta i bruk ytterligere virkemidler som blant annet kan bedre bedriftenes konkurransevne og egenkapitalsituasjon.

For det andre er situasjonen i banknæringen i Norge meget problematisk, selv om det er lagt frem gode forslag for å rette opp noe av problemene i "bankpakken" i februar 2009. Det er usikkert om disse tiltakene vil virke godt nok. Bankenes problemer gjenspeiles i historisk lave aksjekurser som fører til at bankenes eiere snarere vil søke å redusere utlånene enn å øke dem. Det er derfor en fare for at kredittmarkedet vil ha en kontraktiv effekt på norsk økonomi også inn i 2010. Utviklingen må derfor følges nøye og nye tiltak settes i verk hvis situasjonen ikke bedrer seg.

I tillegg til disse forslagene må det vurderes ekstraordinære tiltak som kan lette likviditetssituasjonen for bedriftene. Dette dreier seg bl.a. om utsettelse av innbetaling av skatt og avgift og skatteutjevnerende tiltak som avsetninger til konjunkturfond.

Den raske forverringen i arbeidsmarkedet som følger av krisen, innebærer en økt arbeidsmengde for NAV. Det er avgjørende at de ledige raskt kommer inn i NAVs systemer, slik at lange ventetider i NAV ikke slår uheldig ut for den enkeltes økonomi, forsinker aktiv søking etter nytt arbeid og bidrar til at arbeidsmarkedstiltak ikke settes inn tilstrekkelig raskt.

Samtidig må arbeidslinjen; at flere må komme i arbeid og færre må bli trygdemottakere, fastholdes som NAVs hovedoppgave også i en situasjon preget av økte konjunkturelle vanskeligheter på arbeidsmarkedet. NHO vil minne om at tidsaspektet også er av stor betydning for oppfølgingen av sykemeldte og for å få til et vellykket atferingsløp.

En politikk for langsiktig bærekraftig verdiskaping, fornyelse og omstilling

NHO ser det som helt avgjørende at kortsiktige krisetiltak underbygger og forsterker en langsiktig politikk for å styrke næringslivets internasjonale konkurransevne. Skal norsk økonomi også i fremtiden kunne levere verdiskaping på et høyt internasjonalt nivå må vi opprettholde en sterk produktivitetsvekst. Dette krever arbeidskraft med høy grad av kompetanse og konkurransedyktige rammebetingelser for næringsvirksomhet.

På lengre sikt vil det derfor få stor betydning hvis krisen utnyttes offensivt for å gjennomføre tiltak på områder som understøtter evnen til omstilling og dermed bedrer økonomiens langsiktige vekstevne. Samtidig må hensynet til en bærekraftig utvikling ivaretas.

Den mest effektive politikken for økt verdiskaping og produktivitet får vi dersom myndighetene bruker sin tilretteleggerrolle til å forsterke tiltakene bedriftene selv prioriterer. Dette blir enda viktigere i en situasjon der krisen fører til skjerpet internasjonal konkurranse, og der Norges høye kostnadsnivå vil gjøre det krevende å forsvare markedsposisjoner. Våre medlemsbedrifter har tidligere pekt på at de vil prioritere tre områder i sitt omstillingsarbeid: oppgradering av kompetansen hos de ansatte, konsentrasjon om kjernevirksomhet og teknologisk oppgradering av egen bedrift.

En politikk for å styrke bedriftenes evne til omstilling og nysatsing og å gjøre det mer attraktivt for bedriftene å lokalisere virksomhet i Norge, må bygge på et konkurransedyktig skattesystem. NHO vil spesielt peke på at det er viktig at kapitalen i størst mulig grad tillates å bli i bedriftene, og at investeringer i forskning og utvikling, ny teknologi og miljøvennlige løsninger fremmes og ikke hemmes av skattesystemet.

Krisen fører til skjerpet internasjonal konkurranse. Norges høye kostnadsnivå vil gjøre det krevende for norske bedrifter å forsvare sine markedsposisjoner. Ut fra et konkurransevneperspektiv i forhold til andre land er det viktig at den ekstraordinære avskrivningen for nyinvesteringer i maskiner i 2009 videreføres på permanent basis. Reglene for skattemessig behandling av forskning og utvikling må også gjøres internasjonalt konkurransedyktig.

Formuesskatten påvirker lokalisering av eierskap fordi den går direkte på egenkapitalen. Den er en skatt på norsk eierskap som også vil påvirke lokaliseringen av bedrifter som ikke er knyttet til stedbundne naturressurser. Norske private eiere blir systematisk diskriminert i forhold til andre eiergrupper. Norsk privat egenkapitaldannelse blir svekket sammenlignet med andre land. Disse svakhetene forsterkes av økende kapitalstrømmer på tvers av landegrensene og ved at formuesskatten blir stadig mer særnorsk.

NHO gjentar derfor forslaget fra 10 næringsorganisasjoner i Alliansen for privat eierskap om av formuesskatten på arbeidende kapital må avvikles. Videre foreslår NHO at arveavgiften på langsiktig aktivt eierskap fjernes.

NHO mener videre at en reduksjon av den alminnelige skattesatsen fra 28 til 27 prosent må vurderes. En slik reduksjon vil komme både bedrifter og privatpersoner til gode. Bedriftene får en skatt på overskudd tilsvarende nivået med våre nordiske naboland. Dette vil gjøre det mer attraktivt å satse videre i Norge.

De krisetiltak som gjennomføres fremover med sikte på kortsiktig konjunkturpåvirkning, må underbygge en langsiktig politikk for omstilling og vekst i næringslivet. Vi vil fremheve seks sentrale områder hvor staten bør spille en aktiv rolle ved å:

- Sikre tilgang på kompetent arbeidskraft
- Øke lønnsomheten i investeringer og teknologifornyelse i næringslivet
- Bedre rammebetingelsene for forskning og utvikling
- Forbedre infrastrukturen
- Gjøre det mer lønnsomt med klima- og miljøtiltak
- Øke effektiviteten i offentlig sektor

Vi tillater oss i den sammenheng til å vise til vårt innspill datert 16. desember 2008 til Regjeringen om nødvendige tiltak i den nåværende økonomiske situasjonen.

NHO har merket seg Regjeringens understrekning av samarbeidet med partene i arbeidslivet som avgjørende for håndteringen av den økonomiske krisen. Vi oppfatter dette som en meget konstruktiv invitasjon til alle parter om å bidra i en vanskelig situasjon for landet, og stiller oss til disposisjon for fortsatt dialog om felles utfordringer.

Med vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Paul-Chr. Rieber
President

Kopi: Finansministeren
Nærings- og handelsministeren
Samferdselsministeren